

Når mænd er mus

Af Torben Weirup, tw@berlingske.dk, Fredag den 10. april 2015, 22:30

Det er hårdt at være mand i et forvirret samfund. To vidt forskellige romaner har rodløshed og eskapisme som fælles temaer.

Salahdin, Malthe og Victor er tre unge mænd i Nutidsdanmark med det til fælles, at deres liv står stille.

Som de fleste drenge er de »Sønner af mænd«, som Tarek Omars og Johan Forsbys roman om dem hedder, men det tragiske er, at fædrene er mere eller mindre fraværende – én far er ligefrem døende og lider af svigtende hukommelse – og rent faktisk ubrugelige for hovedpersonerne.

Der er ikke rigtig noget hverken at revolttere imod, spejle sig i eller reflektere over, og man sidder med en knugende fornemmelse af, at de faktisk er mere eller mindre fortabte, som man følger dem gennem triste hverdage fyldt af vrede, onani og almindeligt tidsspilde inden og uden for systemets rammer.

Hver har de deres individuelle problemer. Victor døjer med et dårligt mentalt helbred. Malthe fik en akademisk uddannelse, uden at det førte til noget. Salahdin realiserer det almene ved at få et arbejde som sygeplejer, men hans far fortæller alle og enhver, at sønnen er læge, hvilket fører til en del forvirring og forviklinger.

Hver især er de i konflikt med omverdenens forventninger, som de reagerer på med større eller mindre passivitet. Og som vi møder dem i romanens første del, kan man konstatere, at de heller ikke gør det nemmere for sig selv. Men man får også en fornemmelse af, at de måske slet ikke magter at ændre deres situation fundamentalt.

Set fra samfundets side er de sådan set overflødige. I hvert fald Malthe og Victor er repræsentanter for dem, samfundet så gerne vil have til at blive trofaste og loyale tandhjul i maskineriet, og så skal det jo nok gå alt sammen?

Eller: Nej. Ikke meget tyder på det, men romanens svaghed er også, at det er vanskeligt at nære nogen videre sympati for Salahdin, Malthe og Victor. Medlidenhed, bestemt, og medfølelse på grund af deres udtalte ensomhed og følelse af at sidde fast. Men de repræsenterer en alt for lang række af de skæbner, man kan møde i forbifarten gennem livet, og som man hurtigt glemmer igen.

Eskapismen er både i hverdagen og mod bogens slutning en gennemgående strategi for hovedpersonerne, der logisk nok må mødes og også gør det gennem et usandsynligt greb, der fører dem på et roadtrip, som er et klassisk greb både i litteraturen og filmen. Men rejser af så afgørende betydning skulle gerne føre til en forløsning. Det gør det ikke rigtigt.

Tragisk baggrundsviden

Eskapisme-temaet har »Sønner af mænd« til fælles med en ny roman af Stig Sæterbakken.

I »Gennem natten« møder vi tandlægen, ægtemanden og faderen Karl Meyer, der i sagens natur tilhører en mere etableret del af samfundet. Lige meget hjælper det tilsyneladende.

Heller ikke Karl Meyer kan finde ud af det. I hvert fald flakker han mellem konen og elskerinden, og hans betagelse af først den ene og siden den anden hører til romanens stærkeste passager. Men sønnens selvmord og Karls skyldfølelse sender ham mod slutningen af bogen på en rejse, der både er en flugt fra dømmene i livet og et forsøg på at forsone sig med sin brøde. Måske er undergangen eneste vej ud af sorgen?

Romanen, der er på et litterært mere sofistikeret niveau end den afdæmpede hverdagsrealisme i »Sønner af mænd«, kan læses med en tragisk baggrundsviden. Det er Stig Sæterbakkens sidste roman, udgivet posthumt, efter han i 2012 tog sit eget liv; blot 46 år gammel. Det er formodentlig derfor, beskrivelsen af det at være tilbage efter en nærtståendes tragiske død står stærkt.

Det interessante ved begge romaner er, at forfatterne bag dem forsøger at portrættere rodløse mænd i et samfund, hvor manden undertiden er eller i hvert fald meget hurtigt kan blive helt og aldeles overflødig. Det triste og lærerige er åbenbart, at det kan være så svært at tage hånd om sit eget liv.

Men der er også tale om romaner, hvor det er vanskeligt for alvor at forstå personer og tage dem til sig. De er blot sørgelige historier. Det er synd for menneskene, som Strindberg misantropisk konstaterede.

Titel: »Sønner af mænd.« **Bedømmelse:** ★★☆☆☆☆ **Forfattere:** Tarek Omar og Johan Forsby.
Sider: 264. **Pris:** 250 kr. **Forlag:** Politikens.

Titel: »Gennem natten.« **Bedømmelse:** ★★☆☆☆☆ **Forfatter:** Stig Sæterbakken. **Sider:** 240. **Pris:** 200 kr. **Forlag:** Løvens.